

«هندي مربوط به ايران دويست و چهل سال قبل»

در کتابخانه محقر این جانب، مجموعه‌ای هست سالنامه مانند، به قطعی بین جیبی ورقمی، که برای سال ۱۷۳۵ میلادی، در نورنبرگ آلمان، با املاء و انشاء زبان آلمانی در دوست و چهل سال قبل، طبع و نشر شده است. نام آن به اختصار «سالنمای ۱۷۳۵ مسیحی» و به تفصیل «سالنمای هزار و هفتصد و سی و پنجمین سال همایسونفال میلاد مسیح، حاوی سرگذشت‌ها، خانواده‌ها و علائم و نشان‌های دنیای متمدن» است.

این سالنامه متضمن قسمت‌های زیر است:

۱- فرمان شارل ششم امپراتور روم مقدس. شامل اجازه طبع و تمام آنچه از آن به «حقوق تألیف و طبع» تعبیر می‌گردد.

۲- تقویم مفصل سال ۱۷۳۵ میلادی.

۳- یکصد و چهارده جدول، حاوی مشخصات سلاطین، شاهزادگان، حکام، رجسال و روحانیون وقت و افراد خانواده آنان (آرم هر کشور یا خانواده‌ای در جوار جدول وابسته کلیشه شده است).

۴- يك فهرست القبائی شامل مندرجات جميع ۱۱۴ جدول مذکور.

۵- يك فهرست القبائی شامل علائم و نشان‌ها.

۶- غاطنامه و فهرست انتشارات مطبعه و...و.

توجه خود را به جداول صد و چهارده گانه معطوف کنیم: یکصد و دوازده فقره از این

* آقای فضل‌الله گرکانی از نویسندگان پژوهنده.

جدول‌ها مربوط به سلاطین و رجال و روحانیون وقت در اروپا است. جدول ماقبل آخر راجع است به سلاطین عثمانی. جدول صد و چهاردهم یعنی آخرین جدول، در باره خانواده سلطنتی ایران و شامل اطلاعاتی است که مؤلف در زمینه مشخصات شاه ایران و افراد خانواده و سرگذشت هر یک از آنها داشته است. نگفته واضح است که در نظر مؤلف فقط ایران و عثمانی که با اروپای آن روز ارتباطاتی داشته‌اند در جرگه «دول منور و متمدن» به حساب آمده‌اند.

این مجموعه شماره ندارد ولی پیدا است که از دوازده سال قبل - یعنی از ۱۷۲۲ مسیحی، بطور سالانه و به صورت تقویم سال نو - متضمن همین نوع جدول‌ها و فهرست‌ها منتشر می‌شده است.

التهایه با حک و اصلاحی که بر اثر گذشت یک سال و لزوم تغییر و تبدیلی در مطالب، ضرورت می‌یافته است. سالنامه موضوع بحث ما سیزدهمین شماره آن است و برای ۱۷۳۵ چاپ شده است.

سنه ۱۷۳۵ از سنوات سلطنت لئوی پانزدهم در فرانسه و، فیلیپ پنجم در اسپانیا، یوحنا پنجم در پرتغال، ژرژ دوم در بریتانیا، کبیر و، کریستیان ششم در دانمارک، فردریک در سوئد، آگوست سوم در لهستان و، ملکه آنایوانوا در روسیه و، فردریک ویلهلم در پروس، شارل امانوئل در ساردنی، شارل ششم امپراتور در مقدس در مجارستان و بوهم و سیسیل و ناپل است.

در ایران، در چنین سالی که مقارن ۱۱۴۷ هجری قمری است، پسر دویا سه‌ساله شاه طهماسب دوم به نام «شاه عباس سوم» اسماً و نادرقلی افشار، بعنوان نایب السلطنه، عملاً حکمفرما و فعال مایشاء بوده است.

هر چند بعد مکان و نبودن وسیله سریع ارتباط باعث شده که جدول مربوط به ایران حاوی اطلاعات کافی و دقیق نباشد، اما قرب زمان یعنی همزمان بودن نشر سالنامه با وقوع و سیر حوادث که احتمال تحریف و تصحیف‌های بعدی را بالمره منتفی می‌سازد موجب می‌شود که به مجموعه و جدول مورد سخن به عنوان «سندی مربوط به ایران و جهان در دو یست و چهل سال پیش» نگریسته شود. اگر رسم الخط و کیفیت چاپ خوانا و واضح بود بجا و سزاوار می‌نمود که عکس جدول کلیشه شود و منتشر گردد و چون متأسفانه چنین نیست نساگزیر به نشر ترجمه آن - به همان صورت و شکلی که در مجموعه به طبع رسیده - کفایت می‌شود.

امید است پژوهندگان تاریخ - بخصوص کسانی را که در کار تحقیق تاریخ صفویه و نادرشاه هستند به کار آید. [شماره‌های عطف و توضیحات زیر جدول از راقم این سطور است].

۱۱۴ - زادنامه شاهان ایران

شاه صفی درم در ۱۶۶۶^۱ از جنس به سلطنت رسید. من باب تین و تنال از بیستم مارس ۱۶۶۸ خود را سلیمان سوم نامید.

در ۲۹ ژوئیه ۱۶۹۴^۲ در ۲۸ سالگی فوت نمود.

سلطان حسین صفوی^۳ یا سلیمان چهارم در ۱۶۷۰^۱ به دنیا آمد. از ضعف عقل و بی بند و باری تاج سلطنت را در ۲۳ اکتبر ۱۷۲۲ به دهمیر و بیس^۴ واگذار کرد در ۱۷۲۸^۲ مرد.

شاه ظهاسب سوم با به طرز ساده شاه ظهاسب^۵ وی پس از آنکه بیرویس برادرهای اوزا که همراز او بر گر بودند به دست خود کشت^۶، فراد کرد در حمایت ترادز کوهستان^۷ Macaldamea پناه جست. بعد از جدال سختی با افغانها دلاشرفی^۸ را زانند و خود را در ۲۹ نوامبر ۱۷۲۹ در اصفهان، شاه ایران اعلام کرد. سپس ترانها را در حوالی تبریز منگوب ساخت.

آنگاه فرمانروائی قلندرهار را به محمود^۹ براد اشرف واگذار کرد و به این ترتیب اوضاع ایران را کاملاً آرام نمود.

یاقوت ختر

همسر سلطان محمد

امیر اشرف برادر بیرویس خود

را پس از قتل بیرویس پادشاه ایران

خزاندود آوریل ۱۷۲۷ با واگذاری

سر زمین هائی به ترانها با آنها

صلح نمود نمود ولی در نوامبر ۱۷۲۹

مفلوب و منگوب شاه ظهاسب گردید

و روانه شد.

صفیه:

محمد میر و بیس از ۱۷۱۲ به

حکومت قلندهار رسید در ۱۷۲۲ صفیه

را به زنی گرفت. وی به کمک تانها

از یک شورشی بر پا کرد تانز ۱۲۳

اکبر ۱۷۲۲ اصفهان را تصرف نمود و خود

را شاه ایران خواند.

به تحریک اشرف در ۱۷۲۵ به

قتل رسید.

شاه ظهاسب سوم با به طرز

ساده شاه ظهاسب^۵ وی پس از آنکه

بیرویس برادرهای اوزا که همراز او

بر گر بودند به دست خود کشت^۶،

فراد کرد در حمایت ترادز کوهستان^۷

Macaldamea پناه جست. بعد از

جدال سختی با افغانها دلاشرفی^۸

را زانند و خود را در ۲۹ نوامبر ۱۷۲۹

در اصفهان، شاه ایران اعلام کرد.

سپس ترانها را در حوالی تبریز منگوب

ساخت.

آنگاه فرمانروائی قلندرهار را به

محمود^۹ براد اشرف واگذار کرد

و به این ترتیب اوضاع ایران را کاملاً

آرام نمود.

شاه صفی^۷ در ۱۷۲۲ مسیحی

از طرف بیرویس به سلطنت ایران

تعیین شد و کمی پس از آن به قتل

رسید.

لطف الله:

در ۱۷۲۵ در پناه حمایت سلطان

اعظم عثمانی قسرا گرفت و لقب و

منصب پائنائی یافت و به ترانها در

تسلط بر قزوین کمک فراوان میدول

داشت.

- ۱- ۱۰۷۷ قمری. ۲- ۱۰۷۹ قمری بیستم مارس مقارن شب عید نوروز است.
 ۳- سلیمان سوم یا اول؛
 ۴- ۱۱۰۵ هجری قمری. ۵- کلمه «صفوی» در اصل مجموعه بدین صورت آمده است، Schafemi. ۶- ۱۱۳۵ هجری قمری.
 ۷- املاء نام «شاه صفی» در اصل کتاب بدین صورت است، Ciak Sophi.
 ۸- شاه طهماسب سوم یا دوم؛

۹- شاید «مازندران» یا «مشهد مقدس» تصحیف و تبدیل به MACALDAMEA شده. بعضی از تواریخ دقیقاً «سزوار» را محل اقامت شاه طهماسب در آن اوقات دانسته‌اند. به هر حال می‌دانیم که شاه طهماسب در قلمرو فتحعلی خان قاجار که عملاً در «استرآباد» حکومت مستقلی داشت به سر می‌برده.

راستی

راستی ، عقل عاقبت بین راست
 راستی شغل نیک بهختان است
 دل ز بهر چه در کژی بستنی ؟
 گر کجی را شقاوت است اثر تال جامع علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 هر که او پیشه راستی دارد
 تا در این رشته‌ای که مسکن تست
 نقش کسز محو کن ز تخته دل
 کژ کژی ، نفس عشرت آگین راست
 هر کرا هست ، نیک بهخت آنست
 راستی پیشه کن ، ز غم رستی
 راستی را سعادت است ثمر
 نقد معنی در آستی دارد
 نفستار کجرواست دشمن تست
 تا شود کشف بر تو هر مشکل

حکیم سنائی غزنوی- قرن ششم هجری